

K A P Y E S

Eίναι η πρωτεύουσα του Αγίου Όρους. Εδώ συνάζονται οι αντι-πρόσωποι των είκοσι Μοναστηριών και, ως Ιερά Κοινότης, αντι-μετωπίζουν ζητήματα γενικότερης σημασίας.

Βρίσκονται σε θέση ορεινή, στο κέντρο της χερσονήσου -γι' αυτό και η παλιά ονομασία «Μέση»- σε τόπο με εξαιρετικά πλούσια βλάστηση: «...εύμορφο, ευθαλή και κατάκαρπο, με περιβόλια και αμπέλια περισσά: με νερά πλήθυμα και γλυκύτατα... είναι ωσάν μία μικρά, πλην αρκετή, πολιτεία μοναχική». Στο κέντρο της δεσπόζει ο μεγάλος, αρχαίος ναός του Πρωτάρου και στα βόρεια του βρίσκονται το κτίριο των Συνάξεων και ο παλιός πύργος. Στον κεντρικό λιθόστρωτο δρόμο που, ελισσόμενος, την διαπερνά πέρα ως πέρα, βρίσκονται περατεταγμένα λίγα εμπορικά καταστήματα, δύο υποτυπώδη ξενοδοχεία -όλα χωρίς επιγραφές- και κάποια κτίρια δημοσίων υπηρεσιών. Ο οικισμός, που όσο απομακρυνόμαστε από το κέντρο γίνεται και πιο αραιοχτισμένος, απαρτίζεται κυρίως από «κεκλιά». Μερικά απ' αυτά έχουν ιστορία που πάει μακριά, ή σχετίζονται με πρόσωπα και γεγονότα σημαντικά για τον τόπο: όπως το κελί του Ραβδούχου, το Τυπικαριό του Αγίου Σάββα, το κελί του Διονυσίου του εκ Φουρνά, το κελί των Σκουρταίων, όπου ασκήτευσε για ένα διάστημα ο πολυγραφότατος Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης, κ.ά.

Οι Καρυές έχουν χαρακτηρισθεί στο παρελθόν ως Λαύρα, Σκήτη, Μονή, Κάθισμα....

Σήμερα εξακολουθεί να υπάρχει ο τίτλος του Πρώτου, του προεξάρχοντος δηλαδή, της κεντρικής Αθωνικής αρχής, η οποία γι' αυτό, ονομάζοταν «Πρωτάτο». Ο τίτλος αυτός πρωτεμαρνίζεται στο δεύτερο έγγραφο που εξέδωκε χάριν των Αθωνιτών ο αυτοκράτωρ Λέων ο ΣΤ', μάλλον το 908. ■

- I. Το κέντρο των Καρυών. Άποψη από τα ΝΑ (επιχρωματισμένη φωτογραφία του μοναχού Νήφωνα Χελανδαρίνου, δεκαετία του 1940).

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΕΛΙΟΥ ΡΑΒΔΟΥΧΟΥ

Tο κελί του Ραβδούχου, κτισμένο ΒΑ κάτω από την Μονή Κουτλουμούσιού, είναι αφιερωμένο στην μνήμη των Εισοδίων της Θεοτόκου. Ο ναός του κελιού ιδρύθηκε το 1773 ενσωματώνοντας τμήμα του καθολικού της αρχαίας Μονής του Ραβδά ή Ραβδούχου, η οποία λειτουργούσε σε ήδη την εποχή της ίδρυσης, από τον Άγιο Αθανάσιο τον Αθωνίτη, του Πρωτάρου, και η οποία προσαρτήθηκε στη Μονή Παντοκράτορος το 1357. Το 1851 επιστεγάστηκε το κελί, αποκτώντας τη σημερινή του μορφή, μετά την κατεδάφιση ενός μεγάλου μέρους του αρχαίου πύργου της Μονής. Σήμερα στο κελί του Ραβδούχου σώζονται τμήματα των αρχαιότερων τοιχογραφιών του Αγίου Όρους. Το Κε.Δ.Α.Κ. προέβη σε συνολική μελέτη αποκατάστασης του κελιού.

Μελέτη: Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ

2. Άποψη από τα νότια.
- 3,4. Άποψη από τα ανατολικά πριν την επέμβαση
5. Η ανατολική όψη (αποτύπωση).
6. Η νότια όψη (αποτύπωση).
7. Κάτοψη του ισογείου.
8. Η Δυτική όψη (αποτύπωση).
9. Κάτοψη του ορόφου.
10. Η βόρεια όψη (αποτύπωση).
11. Η βόρεια όψη (πρόταση αποκατάστασης).
12. Άποψη από τα βόρεια.

K A P Y E Σ

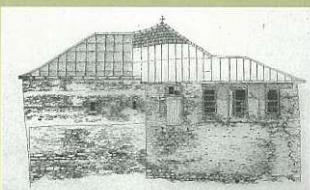
2

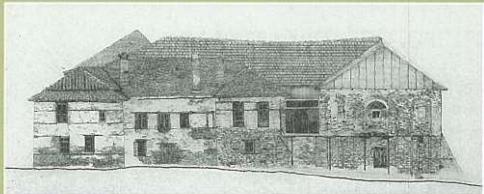
3

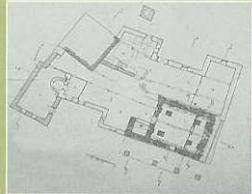
4

5

6

7

8

9

10

11

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΕΛΙΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ (ΦΟΥΡΝΑ)

Το συγκρότημα του κελιού, που είναι εξάρτημα της Μονής Καυτλουμούσιου, βρίσκεται μέσα στο εμπορικό κέντρο των Καρυών, ΝΑ του Πρωτάτου, και αποτελείται από τέσσερα κτίρια. Ήταν η κατοικία του ιερομονάχου Διονυσίου του εκ Φουρνά Ευρυτανίας, του γνωστού αγιογράφου και συγγραφέα της Ερμηνείας της Ζωγραφικής Τέχνης, ο οποίος το ανοικοδόμησε εκ βάθρων στη θέση παλιότερου κελιού, στα τέλη του 17ου αιώνα. Ο ναός είναι εξ ολοκλήρου ιστορημένος από τον Διονύσιο και τη συνοδεία του. Στη δεκαετία του 1950 μια επέμβαση του Καθ. Αν. Ορλάνδου στη στέγη δημιούργησε στατικά προβλήματα, κυρίως στον ναό, που αντιμετωπίστηκαν το 1983 από το ΚΕΔΑΚ με μια επέμβαση προσωρινού χαρακτήρα. Με την επέμβαση του 1996-99 αντικαταστάθηκαν τα κεραμίδια του τρούλου του ναού με μολυβδόφυλλα, και κατασκευάστηκε νέα στέγη στο κυρίως κελί, ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη γενική αποκάταση ολόκληρου του συγκροτήματος.

Μελέτη - επιβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚΕΔΑΚ

1. Η βόρεια όψη (αποτύπωση).
2. Η δυτική όψη (αποτύπωση).
3. Η νότια όψη (αποτύπωση).
4. Αποψη του κελιού του Τιμίου Προδρόμου από τα ανατολικά πριν την επέμβαση.
5. Τιμήμα της νότιας ώψης πριν την αποκατάσταση.
6. Η δυτική όψη (πρόταση).
7. Κατά τη διάρκεια των εργασιών στη στέγη του ναού.
8. Η βόρεια όψη (πρόταση).
9. Η νότια όψη (πρόταση).
10. Η κάτοψη του πρώτου ορόφου.
11. Η κάτοψη από τα ανατολικά μετά την αποκατάσταση.
12. Αποψη από τα ανατολικά μετά την αποκατάσταση.
13. Αποψη από τα ΒΑ μετά την αποκατάσταση.

ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΟΥ ΚΑΡΑΚΑΛΟΥ

Το αντιπροσωπείο της Μονής Καρακάλου, κτίριο του τέλους του 19ου αιώνα, είναι χτισμένο ανατολικά του Πρωτάτου, κοντά στο εμπορικό κέντρο των Καρυών. Με την επέμβαση του 1998 έγινε αντικατάσταση των φθαρμένων ξύλινων στοιχείων και των κουφωμάτων, αφαιρέθηκε η επένδυση από λαμαρίνα των ξυλόπικτων τοίχων του κτιρίου, και έγινε γενική ανακαίνιση.

Μελέτη - Επιβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚΕΔΑΚ

14. Η δυτική όψη (πρόταση).
15. Η βόρεια όψη (πρόταση).
16. Αποψη από τα δυτικά πριν την επέμβαση.
17. Τομή Β-Ν (πρόταση).
18. Αποψη από τα ΒΑ.
19. Αποψη από τα δυτικά.
20. Η κάτοψη του ορόφου (πρόταση).
21. Αποψη από τα βόρεια.

K A P Y E Σ

1

2

3

4

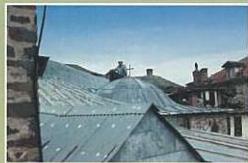
5

6

7

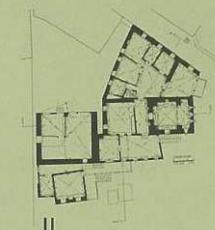
8

9

10

11

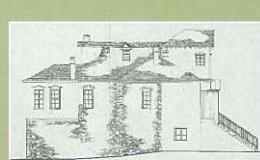
12

13

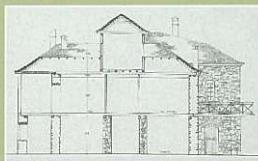
14

15

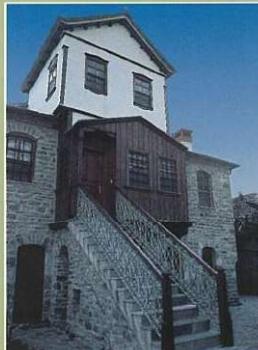
16

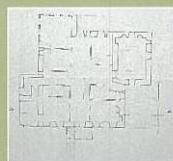
17

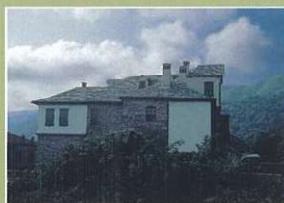
18

19

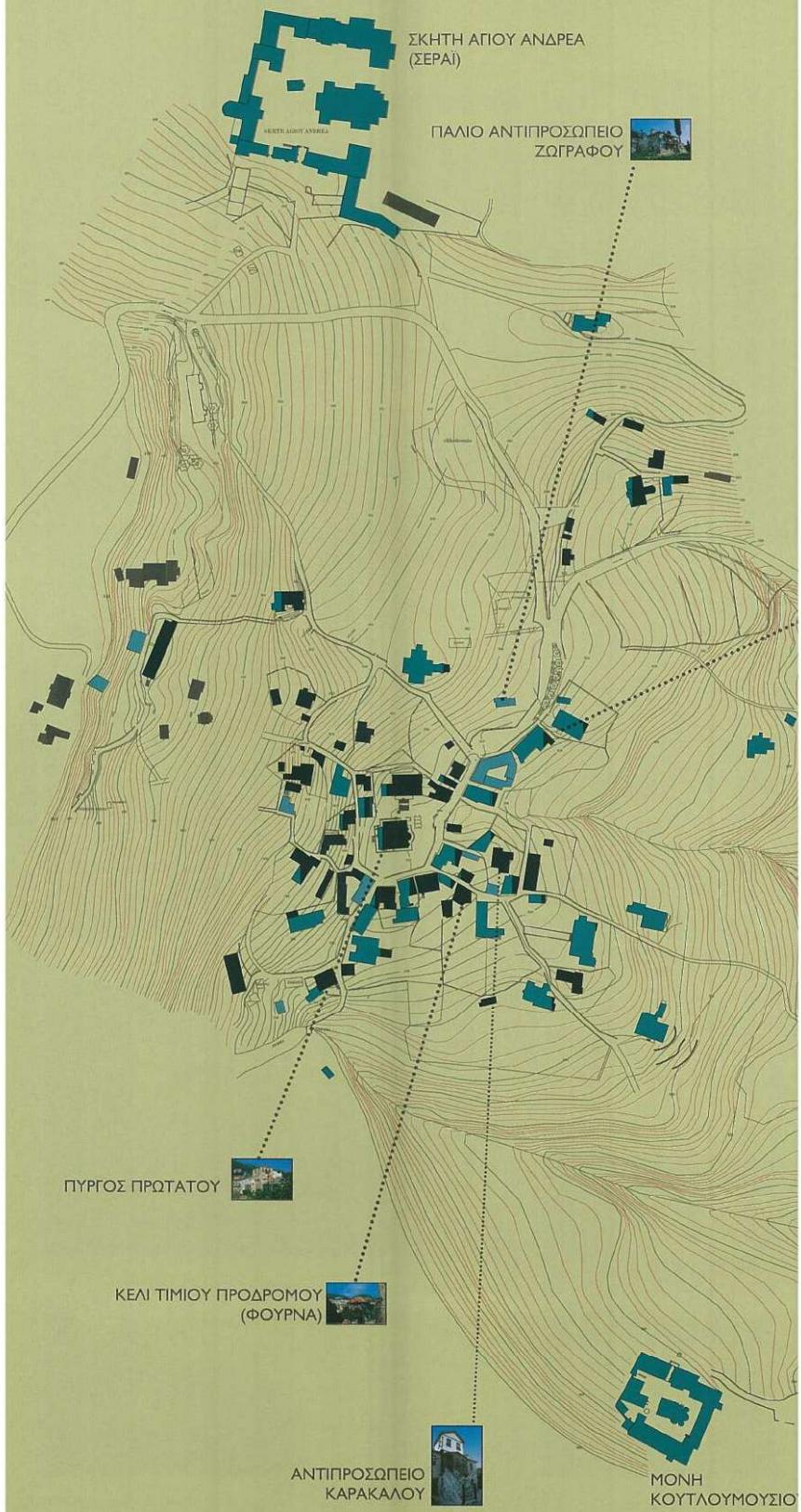

20

21

ΚΑΡΥΕΣ

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΑΘΩΝΙΑΔΑΣ ΣΕ ΞΕΝΩΝΑ

Στη δεύτερη περίοδο της λειτουργίας της η Αθωνιάδα σχολή στεγάστηκε από το 1845 στο επονομαζόμενο κελί του Σκελάρου, ΒΑ του Πρωτάτου, που είκε για τα σκόπια αυτό αγοραστεί, το 1842, και ανακαίνιστεί από την ιερά Κοινότητα. Παράλληλα με τη λειτουργία της σχολής εκεί, το κάτιο χρησιμοποιήθηκε και για την υποδοχή των επισήμων φιλοξενουμένων της Ιεράς Κοινότητας. Μετά την μεταφορά της σχολής στη σημερινή της θέση, στη σκήτη του Αγίου Ανδρέα (Σαράν), το κάτιο της παλιάς Αθωνιάδας εγκαταλείφθηκε. Με την επέμβαση του 1985 έγινε γενική ανακαίνιση του κτιρίου, προστέθηκαν βοηθητικοί χώροι και χώροι υγιεινής και μεταπρόπτηκε σε επίσημο ξενώνα της Ιεράς Κοινότητας.

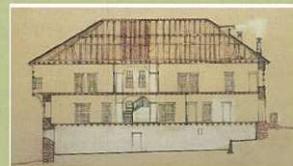
Μελέτη - επίβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚΕΔΑΚ

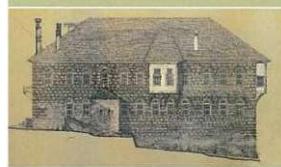
1

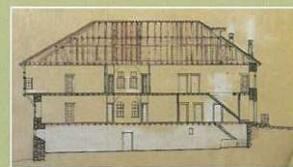
2

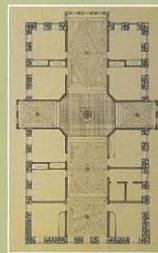
3

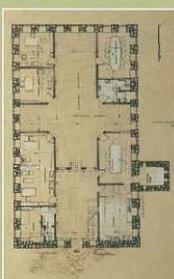
5

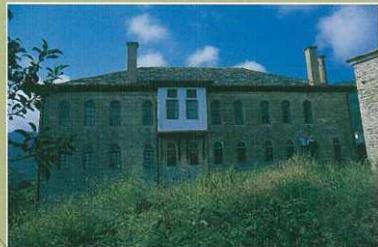
6

4

7

8

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ ΤΟΥ ΠΡΩΤΑΤΟΥ

Ο πύργος βρίσκεται βόρεια του Πρωτάτου και εφάπτεται κατά τη δυτική του πλευρά με το μέγαρο της Ιεράς Κοινότητας. Στους προηγούμενους αιώνες λειτουργούσε σαν φυλακή. Στις 18 Μαΐου του 1884 πυρπολήθηκε από μερικούς εξεγερμένους φυλακισμένους και ανακαίνιστηκε το 1890. Τότε μεταστεγάστηκε στον τελευταίο όροφο η βιβλιοθήκη του Πρωτάτου, ενώ οι χαμηλότεροι όροφοι παρέμειναν κλειστοί. Με την επέμβαση του 1998 έγινε γενική ανακαίνιση του πύργου και δημιουργήθηκαν νέες προσβάσεις στους όροφους.

Μελέτη: Στ. Μαμαλούκος - Π. Κουφόπουλος

Επίβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚΕΔΑΚ

1. Κάτοψη Γ στάθμης (πρόταση).
2. Ο πύργος, τα καμπαναριό και το Πρωτάτο από υδατογραφία του Ε. Ληρ (1862).
3. Άποψη του πύργου και του μεγάρου της Ιεράς Κοινότητος από τα ΝΑ μετά την αποκατάσταση.
4. Η ανατολική όψη (πρόταση).
5. Η δυτική όψη (πρόταση).
6. Τομή Β-Ν πριν την επέμβαση (αποτύπωση).
7. Τομή Β-Ν μετά την επέμβαση (πρόταση).
- 8,9. Απόψεις του πύργου και του μεγάρου της Ιεράς Κοινότητος από τα ΝΑ μετά την αποκατάσταση.

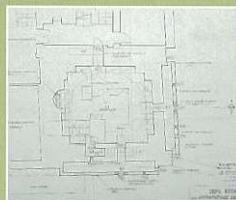
ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΠΑΛΙΟ ΚΟΝΑΚΙ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

Μετά την κατασκευή του νέου αντιπροσωπείου της Μονής Ζωγράφου, το παλιό κονάκι, χτισμένο βόρεια του Πρωτάτου, στην είσοδο του εμπορικού κέντρου των Καρυών, εγκαταλείφθηκε και με την πάροδο του χρόνου ερειπώθηκε. Με την επέμβαση του 1998 έγινε συνολική ανακαίνιση του κελιού.

Μελέτη - επίβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚΕΔΑΚ

10. Η νότια όψη πριν την επέμβαση.
11. Η δυτική όψη πριν την επέμβαση.
12. Κάτοψη του ισογείου (αποτύπωση).
13. Η νότια όψη (αποτύπωση).
14. Άποψη από τα ΝΔ μετά την επέμβαση.
15. Τομή κατά μήκος (αποτύπωση).
16. Άποψη από τα ΝΑ μετά την επέμβαση.
17. Η νότια όψη (πρόταση).

K A P Y E Σ

1

2

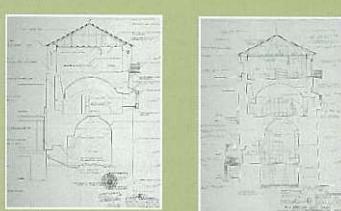
3

4

5

6

7

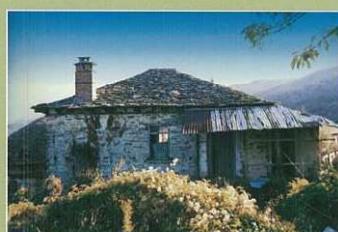
8

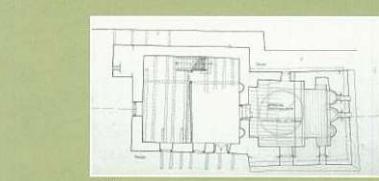
9

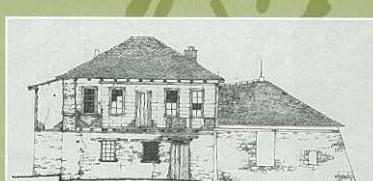
10

11

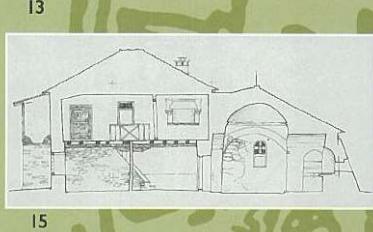
12

13

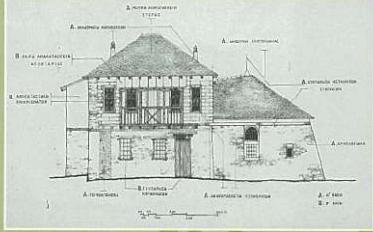
14

15

16

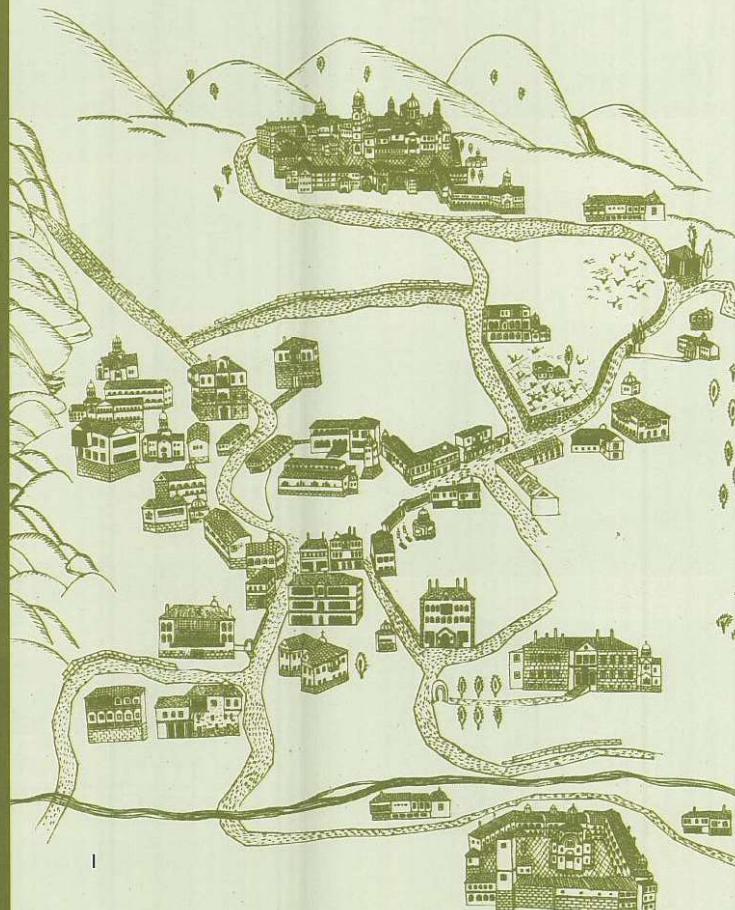
17

ΠΡΩΤΑΤΟ

Ο ναός του Πρωτάτου είναι ο "μητροπολιτικός" ναός ολοκλήρου του Αγίου Όρους. Έχει κτισθεί εκ βάθρων, από τον Άγιο Αθανάσιο τον Αθωνίτη, μετά τα μέσα του 10ου αιώνα, αλλά έχει υποστεί μετασκευές και ανακαίνισεις που καθιστούν δυσδιάκρητη την αρχική μορφή του. Η κάτοψη του κυρίως ναού διατηρείται αυθεντική, με μικρές προσθήκες στα αρχικά τόξα (προς τα γωνιακά διαμερίσματα) της εγκάρσιας κεραίας του σταυρού.

Η σταυροειδής ξυλόστεγη ανανδομή υπερυψωνόταν πάνω από τις στέγες των γωνιακών διαμερισμάτων, και τα αντίστοιχα (υπερυψωμένα) μέτωπα των πλαγίων όψεων διαφρέωνταν με τρίτη καθ' ύψος σειρά παραθύρων και επιστέφονταν με αετώματα. Οι τοιχογραφίες του, που έγιναν στα χρόνια του Ανδρονίκου Παλαιολόγου (περί το 1300), είναι ό,τι υψηλότερο έχει να επιδείξει η Παλαιολογεία ζωγραφική, και μεταξύ των αριστουργηματικών συνόλων, όχι μόνο της Βυζαντινής αλλά γενικότερα της παγκόσμιας τέχνης. Ο ζωγράφος Μανουήλ Πανσέληνος, κατά την παράδοση, καταγόταν από τη Θεσσαλονίκη και έμεινε σαν πρόσωπο, θρύλος. Ενδιαφέρον είναι επίσης και το μαρμάρινο τέμπλο του ναού που χρονολέιται στον 10ο αιώνα. Από τις φορητές εικόνες του Πρωτάτου, η Μεγάλη Δέση (σειρά επτά, μεγάλου μεγέθους εικόνων) είναι επίσης αριστουργήματα της Κρητικής τέχνης (Ιδος αιώνας).

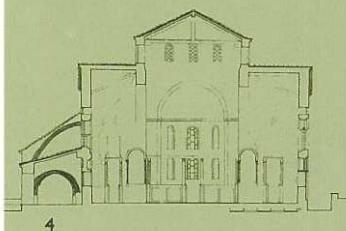
1. Σχηματικός χάρτης των Καρυών
(Π. Μυλωνάς, 1956).
2. Ο πύργος, το καμπαναριό, το Πρωτάτο
(με τη στέγη του 1802) και τα διάφορα
κτίσματα του αρέσου περιβάλλοντός του,
που κατεδαφίστηκαν κατά την αναστήλωση
του ναού από τον Α. Ορλάνδο (1954 - 1958).
Φωτογραφία των αρχών του 20ου αιώνα).
3. Η κάτοψη του πρωτάτου
4. Εγκάρσια τομή προς τα ανατολικά (Π. Μυλωνάς).
5. Εγκάρσια τομή προς τα δυτικά (Π. Μυλωνάς).
6. Το εσωτερικό του ναού του Πρωτάτου.
7. Απόψη του Πρωτάτου από τα ΝΑ.
8. Αεροφωτογραφία του κέντρου των Καρυών
από τα νότια.
9. Φωτογραφιμετρική αποτύπωση της βόρειας όψης
του Πρωτάτου.
10. Φωτογραφιμετρική αποτύπωση της νότιας όψης
του Πρωτάτου.

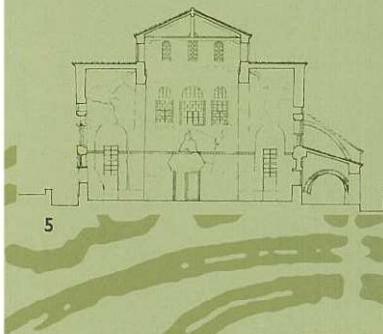
ΠΡΩΤΑΤΟ

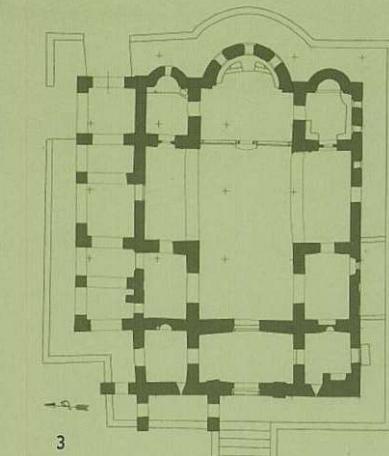
2

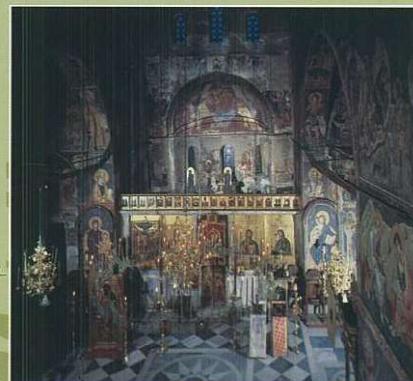
4

5

3

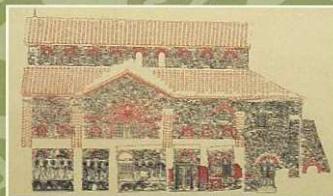
6

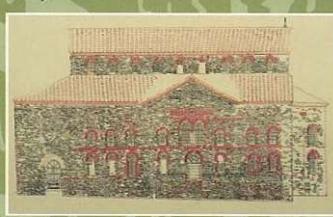
7

8

9

10

